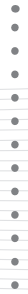

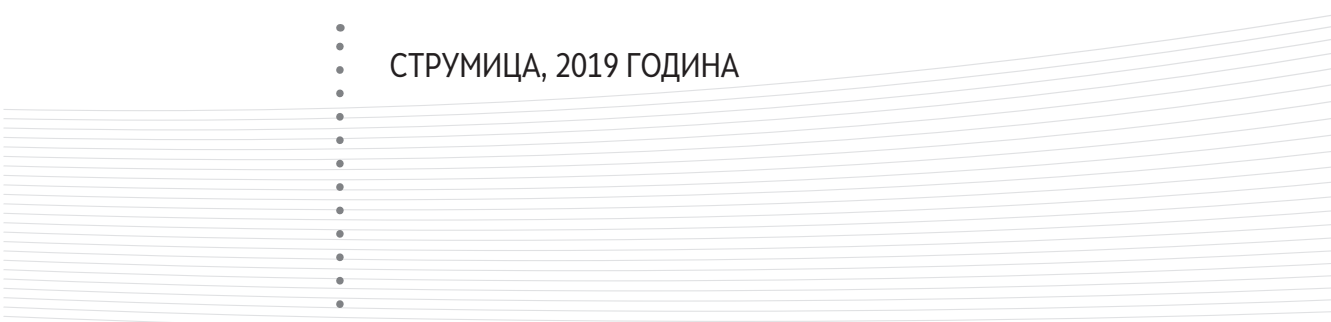
ЗЕНИТ

СПИСАНИЕ ЗА НАУКА, ЛИТЕРАТУРА,
КУЛТУРА И УМЕТНОСТ

2.....

СТРУМИЦА, 2019 ГОДИНА

ЗЕНИТ

• СПИСАНИЕ ЗА НАУКА, ЛИТЕРАТУРА, КУЛТУРА И УМЕТНОСТ •••••

Издавач:

Друштво за наука, литература, култура и уметност
„Иван Василевски“ - Струмица

Главен и одговорен уредник

Ана Витанова – Рингачева

Редакција

Никола Шимиќ Тонин (*Хрвајска*)

Марија Павловиќ (*Србија*)

Урсула Келер (*Девџерија*)

Васил Дрвошанов (*Македонија*)

Далибор Плечиќ (*Македонија*)

Сузана Мицева (*Македонија*)

Лектура

Васка Кирова

Дизајн на корица

Ване Костуранов

СОДРЖИНА

I ПОТРАГА ВО ДВА НОСА	7
„Те признавам. Пишувај уште!“ (Интервју со бугарската писателка Здравка Ефтимова)	8
Кончалиев: „Во уметноста само умот е граница!“ (Интервју со Георѓи Кончалиев, ликовен уметник)	13
Последното интервју на Видое Подгорец (Извадок од необјавената книга „Недовршена приказна за Видое Подгорец“ од Киро Донов)	15
II ПРУГА	29
Дубравка УГРЕШИЌ (Хрватска) – Конфискација на културата	30
Јануш ПАСТЕРСКИ (Полска) – Светот како предизвик (Гласа кон есејот на Часлав Милош)	38
Здравка ЕФТИМОВА (Бугарија) – Крв од крт	43
Бојан БАБИЌ (Србија) - Писмо 14. За глетките, состојбите и врелата Нела	46
Данило КИШ (Србија) – Совети до младиот писател	52
III ГУНА	59
Виолета ТАНЧЕВА-ЗЛАТЕВА	60
Митко ГОГОВ	62
Марина МИЈАКОВСКА	65

Долорес АТАНАСОВА -ЛОРИ	67
Јосип КОЦЕВ	69
Даниела АНДОНОВСКА-ТРАЈКОВСКА	71
Гордана СТОЈАНОВСКА	74
Сузана МИЦЕВА	76
Ацо ГОГОВ	78
Саша СТАНИШИЌ	82
Кирил МИРАКОВСКИ	85
Живко КАРЕСКИ	101
IV П(Р)ОГЛЕДИ	105
Марина МИЈАКОВСКА Љубовни парчиња сон	106
Кирил ЗРЛЕВСКИ Преку Толстој до откривање на некои ЖИВОТНИ загатки	108
Васил ТОЦИНОВСКИ Со збор и душа до научните вистини	112
Ана ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА Модерен шаманизам. Современи шаманистички искуства	115
Стефан МАРКОВСКИ Наративната функција на филмските изразни средства	120
Горан ТРЕНЧОВСКИ Прилог кон теоријата на филмската адаптација (од расказ до филм) .	127
Софија ТРЕНЧОВСКА Вовед во наративното и естетското проучување на филмот „Златна петорка“	132
Ацо ГОГОВ Орвел и ние	140

V АРТитектура 143

Никола ПИЈАНМАНОВ

Сеќавање на една уметност 145

Ацо ГОГОВ

Нашите куќи 151

Маја КРСТЕВСКА

Урбан лиризам 155

Холандски уметници нацртале гигантска библиотека

на станбена зграда со омилените книги на станарите 157

Ана ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА

Модерен шаманизам

Современи шаманистички искуства

Религиозниот човек во својата перцепција ја гледа природата како слика којашто, освен материјалното, во својата позадина носи многу повеќе духовен материјал. Со својата мистичност, возвишеност, но и демонска сила, природата отсекогаш го восхитувала човекот, без разлика до кој степен на својот развој стигнал или во какво општествено уредување живеел. Модерниот човек, сакал тој да признае или не, не може да остане рамнодушен на природата, без разлика што напати се обидува да ја вразуми и да ѝ пркоси. Не станува збор за естетските, спортските или хигиенските вредности што ѝ се припишуваат на природата, напротив, како што истакнува Елијаде, станува збор за извесно нејасно и тешко одредливо чувство во коешто се насира сеќавањето на безвреднетото религиозно искуство.

Човекот никогаш не бил осамен во својот престој во материјалниот свет, отсекогаш бил интимно поврзан со природата, животните и растенијата. Особено е впечатлива неговата поврзаност со животните што може да се воочи преку цртежите по ѕидовите на пеште-

рите, ритуалите поврзани со ловот и подоцнежните митски претстави за нив. Светските митологии како колективно културно наследство на човештвото, се најдобар показател за таа врска, чишто остатоци се читаат во митовите, легендите и верувањата. Современиот човек ја поседува таа инстинктивна енергија што претставува дел од неговиот генетски материјал, но под влијание на многу фактори, таа е потисната некаде длабоко во потсвеста. Индивидуалното несвесно инкорпорирано во една повисока сфера на организација, станува универзално и колективно наследство, станува архетип. Кога архетиповите како имперсонални обрасци на енергија стануваат дел од персоналната природа на човекот, тогаш тие стануваат негови сојузници. Меѓутоа, архетиповите покрај својата позитивна страна, имаат и своја мрачна страна што е потисната и заробена. Кога така потиснатата и заробена енергија човекот ќе ја пушти да излезе од него, тогаш таа станува негов сојузник и помошник.

Сржта на шаманизмот, неговите следбеници ја бараат во убедувањето

дека сите ние сме дел од едно суштество или сила што може да ја наречеме Бог, Праизвор или Космичка свест и дека сите живи суштества во Универзумот се поврзани со една заедничка нишка. Современите шамани зборуваат за т.н. животна сила на коешто претставува силна енергија што извира од колективното несвесно и таа треба да се почитува и да се признае, за да не стане само сенка на човекот. Длабоката почит на шаманите кон животните, направила тие и во физичкиот изглед на човекот да препознаат одредно животна сила (во лицето, движењата, криците и слично). Дури и во метафорите што несвесно ги создаваме со процесот на зборување, се среќаваат животните: кога мајка се бори за своето дете, се употребува споредбата „како лавица“ или „како тигрица“. Човекот којшто е способен во себе да ја открие и спознае силата на животното, тој човек може и да ја ползува, од неа да го црпи физичкото и психичкото здравје.

За да ја пронајде и разбуди силата на животното, шаманот преку ритамот на тапанот влијае врз менувањето на состојбата на свеста, со цел човекот да се поврзе со шаманистичкото наследство на човештвото. Почитувачите на шаманизмот тврдат дека шаманот како архетип, потенцијално постои во секој човек. Ритамот на тапанот во синергија со свесната и јасна намера како детерминанта на шаманското патување, го водат човекот до силата на животното, како и до сите други животни чијашто сила и мудрост можат да му помогнат на човекот во неговото исцелување. Виталната енергија и креативноста кај човекот се активираат во оној момент кога тој ќе успее во себе да ја пронајде

и разбуди силата на животното, којашто најчесто е заробена. Нејзиното пронаоѓање и ослободување го прави човекот способен да се движи со сигурен чекор кон остварување на своите цели, кон сопствено исцелување, но и му дава можност да помага во исцелувањето на другите. **Најмаркантни примери на современиот шаманизам се северноамериканските Индијанци.** Во традицијата на индијанските народи, секоја од седумте основни чакри (назив за енергетските центри на човекот) се припишува на едно тотем-животно, коешто за Индијанците симболизира одредена особина. Тоа животна сила го следи човекот низ животот и има функција на чувар, но истовремено му помага во лекување на болеста, пронаоѓање на личниот пат и остварување на целите.

Следбениците на шаманизмот тргнуваат од идејата дека човекот како свесно и рационално суштество може да создаде живот таков каков што сака, во каков што верува и живот што ќе го втемели во знаењето. Ако нашето знаење е потиснато и маргинализирано, тогаш нашиот живот би се засновал на знаењето што ќе ни го наметнат другите, а со тоа нашата мудрост и способноста за расудување ја даваме во сопствеништво на другиот. Потрагата по вистината и смислата на постоењето претставуваат вечни човекови стремежи, нешта кои човекот отсекогаш ги барал во религијата, теориите, филозофијата и разните видови учења. Иако сите овие начини претставуваат солидни извори за спознавање на вистината, сепак шаманистите тврдат дека вистинскиот извор и одговор на сите наши прашања, се наоѓа во нас самите. Колку повеќе светот

се материјализира, толку повеќе луѓето стануваат свесни за тоа дека поседуваат внатрешна сила и енергија да им се спротивстават на присилно наметнатите закони и правила на функционирање на модерниот свет. Можеби тоа е причината поради којашто шаманизмот и неговите древни техники се враќаат како форма на духовно исцелување, духовен раст и развој што му помагаат на современиот човек да допре до длабочините на своето битие.

Современите практикувачи на шаманизмот го употребуваат тапанот како инструмент што помага во лекувањето на луѓето. Бенефитите од сеансите со ритам на тапанот се однесуваат на ослободување од негативните последици од телесниот и психолошки стрес, јакнење на внатрешната сила и будење на свеста за сопствените желби и потреби како и покренување на сите процеси на лекување на човекот. Ваквиот вид лекување со музиката на тапанот, своите корени ги има во самата природа на човекот. Човекот е предодреден да го синхронизира своето дејствување во согласност со ритмите што го опкружуваат. Луѓето коишто живеат во големите метрополи опкружени со голема врева, постојано брзање и континуиран стрес, имаат забрзан ритам на животот што подразбира немир и постојана напнатост. Спротивно на нив, луѓето коишто живеат во мирна околина, во содејство во природата и далеку од наметнатиот стрес, имаат нормален ритам на животот. Индивидуалните сеанси со ритам на тапанот, претставуваат извор на ритам што директно влијае на клетките коишто брзо го ослободуваат стресот и насобраната негативна енергија, со што

се јакне природната енергија којашто човекот неминовно ја поседува. Ритмот на тапанот ја буди внатрешната енергија, го подобрува имунитетот, ја враќа животната сила, нешта по коишто современиот човек копнее, а ги изгуби во трката со времето, компјутерите и мобилните телефони. Затоа не треба да зачудува фактот што многу големи светски корпорации ги практикуваат ваквите сеанси како елемент во градењето тимови (team building). Позитивните ефекти што ги носат сеансите со ритам на тапанот во една група или тим се однесуваат на: јакнење на креативноста и ослободување од стресот, јакнење на чувството за заедништво и тимски дух, интеграција на различни степени, култура и хиерархија, олеснување на отворената и конструктивна комуникација меѓу соработниците, јакнење на мотивацијата и сосредоточеност кон заедничките цели, пријателство и повисока свест за потребите на другите, насмевка и радост на лицето и слично. Ритмот на тапанот ја зајакнува синергијата во групата, ги обединува и трансцендентира индивидуалните интереси и ги поврзува и насочува кон постигнување на заедничката цел.

Сите болести што го напаѓаат човекот се резултат на нарушената рамнотежа на телото, а тоа нарушување својот извор го има во духовната природа на човечкото битие. Примитивните култури го чувствувале таквото нарушување за коешто сметале дека е резултат на духовите што имаат пресудна улога во зачувувањето на здравјето на поединецот и неговото содејство со природата. Древниот шаман дејствувал за да ја врати рамнотежата на духот, притоа влегу-

вајќи во интеракција со духовниот свет, преку промена на состојбата на сопствената свест.

Современиот пристап на религијата и науката не го перципираат шаманизмот како празноверие, ниту пак целосно го отфрлаат. Основниот концепт на којшто се темели шаманизмот како наука е фактот дека она што ние го нарекуваме природа или свет, всушност се состои од два дела: чувствен свет (кому му се пристапува преку петте сетила или нижи вибрации) и духовен свет (кому му се пристапува со „духовните сетила“ во повисоките слоеви на свеста или виши вибрации). Вишите вибрации се постигнуваат преку менување на нивото на свеста во повисоките слоеви што се постигнува преку трансот (а трансот се постигнува преку ритам на тапанот, билни напивки, качување или намалување на температурата на околината, ударот со адреналин и др.) Бидејќи двата света се во постојана интеракција, шаманот е тој, којшто во состојба на транс, може неа да ја контролира и да ја користи во своја и во полза на оној којшто бара помош од него. Токму затоа, почитувачите на шаманизмот тврдат дека тој е многу повеќе наука (бидејќи се темели на искуство што се практикува), отколку религија (бидејќи не се темели на принципот дали веруваш или не во неговата делотворност). Она што му недостасува на модерниот човек за да ги спознае вистинските вредности на шаманизмот (што подразбираат изменета состојба на свеста) се: смиреност, знаење и дисциплина на духот. Древните искуства на шаманите со примена на ајаваската (ayahuasca) од прашумите во Амазонија, денес се практикуваат во огромен број случаи каде што е неоп-

ходно лекување. Ајаваската содржи ДМТ молекул или т.н. **молекул на духот**, а неодамнешните истражувања од областа на хемијата покажале дека и човечкиот мозок содржи сопствен „наркотик“ за постигнување на изменета состојба на свеста. Dimethyltryptamin (DMT) е производ на човечкиот мозок, па оттука науката се соочува со многу суштински прашања од еволуционистички карактер, бидејќи таа супстанца е составен дел од многу животни и растенија коишто ја населуваат планетата. Ваквите прашања допрва ќе бидат во фокусот на светската наука.

Најголемиот афирматор на шаманизмот во XX век е Карлос Кастанеда којшто преку своите дела: „Учењето на Дон Хуан“, „Одвоена стварност“ и „Пат во Ихтлан“ ја пренесе мистиката на шаманите до современиот цивилизиран човек. Покрај Кастанеда, шаманизмот го популаризира и Мајкл Харнер, автор на книгата „Патот на шаманот“ којшто лично престојува меѓу шаманите Индијанци Конибо, во областа на перуанска Амазонија и лично врз себе ги применува шаманистичките техники. Рускиот парапсихолог Анатолиј Кашпировски признава дека секоја ноќ му се појавува дух којшто го поучува како да „лекува“ и му ги најавува идните пациенти. Истражувачите на современиот шаманизам дури ја поврзуваат рок-групата „The Doors“ како една појава којашто на своите концерти предизвикува колективна екстаза. Таа екстаза клавијатуристот на групата Реј Манзарек ја објаснува на следниов начин: „Тоа беше откачено шоу во шаманска смисла, во смисла на опседнатоста со силите на универзумот, за што Џим беше способен. Морисон беше

како шаман којшто ги води луѓето на мистично патување во мрачните предели на психата. Тоа беше како Џим да е електрошаман, а ние, бендот на тој електрошаман.“⁶ Денешните следбеници на шаманизмот зборуваат за т.н. југо-шаманизам, познатите здухачи во Црна Гора, Херцеговина, Далмација и Западна Србија, всушност биле шамани. Шаманизмот, видеоизменет и модернизирани се враќа на голема врата. Пример за тоа е познатиот шаман-учител Доктор Вук, којшто претставува пример за апсорбирано вонтелесно искуство, моќ за исцелување, видовитост и магија, со цел, младите луѓе да ги насочи на вистинскиот пат.

Шаманизмот денес претставува резултат на непресушната народна мудрост, но никако не би можел да се наметне како доминантна форма на духовно дејствување. Шаманите би можеле да дејствуваат како индивидуалци коишто би ги афирмирале духовните приципи што значат враќање на праизворот на љубовта, силата и вистината. Шаманите создаваат еден вид мостови меѓу световите, тие се толкувачи на космичката поставеност на нештата, интеракцијата меѓу просторните нивоа на животот, а нивната основна задача е да развиваат силни индивидуи, способни да го продолжат развојот на човечкиот род во вистинска насока.

Фотографијата е ипреземена од: <http://nagual-uchu.com/blog/>

6 <https://svetosavlje.org/sr/carstvo-bozije-i-carstvo-praznine-pravoslavje-i-duhovnost-nju-ejdzapravoslavje-i-sekte-knjiga-vii/45/>

ЗЕНИТ

СПИСАНИЕ ЗА НАУКА, ЛИТЕРАТУРА, КУЛТУРА И УМЕТНОСТ

Издавач:

Друштво за наука, литература, култура и уметност
„Иван Василевски“ - Струмица

Адреса:

Списание за наука, литература, култура и уметност „Зенит“
ул. „Стив Наумов“ бр.40 Струмица

Е-адреса:

zenitispisanie@gmail.com
Тел: 071/245-155

Трансакциска сметка:

Еуростандард банка: 370031100242654

Компјутерска и графичка подготовка:

„Графосервис“ - Струмица

Печати:

„Графосервис“ - Струмица

Тираж:

300 примероци

Цена:

300 ден.